

Jukka Käyhkö: Ei kuulu meille?

Kolumni

”Isi, miksei aikuiset vaan lopeta ilmastonmuutosta?” Takaani kuuluva viaton kysymys pistää miettimään. Onko ilmasto minun asiani? Maan hallituksen? Vai Fortumin, Toyotan ja mitä niitä onkaan?

No, yksilötasolle on ainakin ilmaantunut uusi ilmiö, ilmastoahdistus. Tämä taitaa olla sukua perinteiselle siivousahdistukselle; ahdistaa kun on likaista (ilmasto muuttuu), ja ahdistaa kun pitäisi siivota (vähentää päästöjä). Moppiin tarttuminen on vaikeaa. Mieleen tulee viisi syytä.

Ei ole totta. Moni on suhtautunut ilmastonmuutokseen vähättelevästi, joku on suorastaan kieltänyt ajatuksen ihmisen aiheuttamasta ilmastonmuutoksesta.

Harvalukuiset kieltäjät ovat aiheuttaneet epäilystä poliitikkojen keskuudessa, ja tärkeät päätökset ovat jääneet tekemättä.

Kieltäjien ääni on todisteiden kerääntyessä vähitellen vaimentunut. Ja tärkeä pointti kieltäjälle: jos huomisen tieto puhuisi sen puolesta, ettei ilmaston lämpeneminen olekaan ihmisperäistä (tieteenteoreettisesti tämä on mahdollista), ilmastonmuutoksen hillintätoimissa ei ole mitään vikaa. Ne ovat planeetan hyvinvoinnin kannalta hyödyllisiä.

Ei kuulu meille. Olemme lähtötelineissä, koska ilmastonmuutoksen on ajateltu tapahtuvan jossakin muualla. Afrikassa ehkä.

Tämä onkin mutkikas juttu. Osa muutoksista vaikuttaa paikallisesti, osa on globaaleja, kuten merenpinnan kohoaminen.

Luonnon muutokset kuitenkin heijastuvat laajasti yhteiskuntaan esimerkiksi pakolaisuutena, jota paraikaa tutkimme. Vaikka ilmastonmuutos juuri Turun kohdalla ei meitä huolettaisi, globaali muutos näkyy vääjäämättä myös Aurajoen varsilla.

Ei kuulu minulle. Päästöni ovat pisara meressä, kun muut eivät kuitenkaan vähennä omiaan.

Tämä on löysää ajattelua. Globaali ympäristöjalanjälki on 7,6 miljardin ihmisen kokoinen. Toiset aiheuttavat päästöjä enemmän, toiset vähemmän. Kaikkien täytyy nyt vähentää, hyväosaisten eniten. Tässä ei liene mitään epäselvää.

Kuluttajina teemme valintoja joka päivä, äänestäjinä muutaman vuoden välein – ai niin, pian on taas aika. Meillä on valtaa ja vastuuta.

Ei ole varaa. Päästöjä ei vähennetä, koska se tuntuu kalliilta. Sähköauto on kallis, juu, eikä se ole vaihtoehto kaikille. Mutta päästöjä voi pienentää myös downshift-periaatteella; vähentämällä, kierrättämällä, uusiokäyttämällä, ruokavaliolla ja uusiutuvalla energialla. Nämä ovat tottumiskysymyksiä, kuin hampaiden harjaaminen.

Ja jos uusioenergia ja lähiruoka tuntuvat kalliilta, on hyvä muistaa, ettei hinnassa ole aivan yhtä paljon maapallolta otettua lainaa.

Myös julkisella puolella vedotaan usein kalleuteen. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että ilmastonmuutoksen vaikutusten korjaaminen tulevaisuudessa tulee kalliimmaksi kuin muutoksen hillintä tänään.

Miten? Listan todellinen pullonkaula. Vielä tänä päivänäkään emme tiedä, miten päästöt saataisiin globaalilla tasolla laskuun.

Vaikka on sovittu vähentämisestä, päästökäyrät sojottavat ylöspäin. On hirmuisen vaikea kutistaa, kun hyvinvointi – koko talouden logiikka – perustuu kasvuun. Tarvittaneen kokonaan uusi logiikka.

Onko se mahdollinen? Tämä on useammankin Nobelin arvoinen kysymys.

Vastausta odotellessa muutokseen kohti kestävää tuotantoa ja kulutusta tarvitaan meitä kaikkia. Hyvien ideoiden on aika lähteä liikkeelle.

”Isi, vihreä valo”, huudetaan takaa. Polkaisen pyörän vauhtiin.

Kirjoittaja on maantieteen professori Turun yliopistossa.